

improprius integralok

def Legyen $[a, b) \subset \mathbb{R}$ intervallum es TFH $f : [a, b) \rightarrow \mathbb{R}$ fuggvenyre $f \in R[a, c]$ $(\forall a \leq c < b)$

Ekkor f impropriusan integralhato $[a, b)$ ha \exists es veges $\lim_{t \rightarrow b-0} \int_a^t f(x) dx$

jeloles

$$\int_a^b f(x) dx := \lim_{t \rightarrow b-0} \int_a^t f(x) dx$$

megjegyzes

- ugyanigy: $(a, b]$ -n

$$\int_a^b f(x) dx = \lim_{t \rightarrow a+0} \int_t^b f(x) dx$$

- sot: (a, b) -re tetszoleges $c \in (a, b)$ -vel:

$$\int_a^b f(x) dx = \underbrace{\int_a^c f(x) dx}_{(a, c]} + \underbrace{\int_c^b f(x) dx}_{[c, b)}$$

- $(-\infty, b], [a, +\infty), (-\infty, +\infty)$ -re mind mukodik ez
- nem korlatos fuggveny eseten bizonyos fokig tudjuk csak kezelnii, pl: $\frac{1}{x}$

$$\int_0^1 \frac{1}{x} dx \text{ mukodik, mert minden } [t, 1] \text{-on korlatos}$$

szamoljuk ki

$$\int_0^1 \frac{1}{x} dx = \lim_{t \rightarrow 0+0} \int_t^1 \frac{1}{x} dx = \lim_{t \rightarrow 0+0} [\ln(x)]_{x=t}^1 = \lim_{t \rightarrow 0+0} (\ln(1) - \ln(t)) = 0 - (-\infty) = \underline{\underline{+\infty}}$$

feladatok

1

$$\int_1^0 \frac{1}{x^\alpha} dx, \quad \alpha \in \mathbb{R}$$

megjegyes Ha $f \in R[a, b]$ akkor impropriusan is integralhato az (a, b) -n es az improprius integrallal azonos (ez abbol kovetkezik hogy az integralfuggveny folytonos)

nezzuk $(0, 1]$ -en impropriusan (bizonyos α -ra $\in R[0, 1]$, de nem erdekel)

$$\lim_{t \rightarrow 0+0} \int_t^1 \underbrace{\frac{1}{x^\alpha}}_{x^{-\alpha}} dx \stackrel{\alpha \neq 1}{=} \lim_{t \rightarrow 0+0} \left[\frac{x^{-\alpha+1}}{-\alpha+1} \right]_{x=t}^1 = \lim_{t \rightarrow 0+0} \left(\frac{1}{1-\alpha} - \frac{t^{1-\alpha}}{1-\alpha} \right) = \frac{1}{1-\alpha} - \frac{1}{1-\alpha} \cdot \lim_{t \rightarrow 0+0} (t^{1-\alpha}) =$$
$$\stackrel{\alpha \neq 1 \Rightarrow \beta \neq 0}{=} \begin{cases} \frac{1}{1-\alpha}, & \text{ha } \alpha < 1 \\ +\infty, & \text{ha } \alpha > 1 \text{ vagy } \alpha = 1 \end{cases}$$

$$1 - \alpha = \beta < 0 \Leftrightarrow 1 < \alpha \Rightarrow +\infty$$

$$1 - \alpha = \beta > 0 \Leftrightarrow 1 > \alpha \Rightarrow 0$$

hazi

$$\int_1^{+\infty} \frac{1}{x^\alpha} dx = \begin{cases} \frac{1}{\alpha-1}, & \text{ha } \alpha > 1 \\ +\infty, & \text{ha } \alpha \leq 1 \end{cases}$$

Megjegyzes

emlekezzunk:

•

$$1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \dots = \sum_{n=1}^{+\infty} = +\infty$$

•

$$1 + \frac{1}{2^2} + \frac{1}{3^2} + \dots = \sum_{n=1}^{+\infty} \frac{1}{n^2} < +\infty \text{ konvergens csak nem tudjuk mennyi az osszege}$$

altalanosan:

•

$$\sum_{n=1} \frac{1}{n^\alpha} = \begin{cases} \text{divergens} \Leftrightarrow \alpha \leq 1 \\ \text{konvergens} \Leftrightarrow \alpha > 1 \end{cases}$$

$$\int_1^{+\infty} f(x) dx \text{ vagy } \sum_{n=1}^{+\infty} f(n)$$

$$\int_1^{+\infty} f(x) dx < \sum_{n=1}^{+\infty} f(n) < f(1) + \int_1^{+\infty} f(x) dx$$

integral konvergens \Rightarrow osszeg konvergens

alatalosan

$f : (1, +\infty) \rightarrow \mathbb{R}$ fv monoton csökkenő és $f \geq 0$

Ekkor

$$\int_1^{+\infty} f(x) dx \text{ konvergens} \Leftrightarrow \sum_{n=1}^{+\infty} f(n) \text{ konvergens}$$

2

$$\int_0^\pi \frac{1}{\alpha + \cos(x)} dx, \text{ ahol } a > 1 \text{ valós parameter}$$

$$a > 1 \text{ miatt } a + \underbrace{\cos(x)}_{\in [-1, 1]} > 0 \Rightarrow \frac{1}{a + \cos(x)} \in C[0, \pi] \Rightarrow \in R[0, \pi]$$

emlekezzünk:

•

$$\int R(\sin x, \cos x), R \text{ racionális tört tágsgály tipusu}$$

$$\cos(x) = \frac{\cos^2(\frac{x}{2}) - \sin^2(\frac{x}{2})}{\cos^2(\frac{x}{2}) + \sin^2(\frac{x}{2})} = \frac{1 - \tan^2(\frac{x}{2})}{1 + \tan^2(\frac{x}{2})}$$

•

$$\sin(x) = \frac{2 \sin(\frac{x}{2}) \cos(\frac{x}{2})}{\sin^2(\frac{x}{2}) + \cos^2(\frac{x}{2})} = \frac{2 \tan(\frac{x}{2})}{1 + \tan^2(\frac{x}{2})}$$

$t = \tan(\frac{x}{2})$ helyettesítéssel

$$\int R(\sin x, \cos x) dx = \int R\left(\frac{2t}{1+t^2}, \frac{1-t^2}{1+t^2}\right) \cdot \frac{2}{1+t^2} dt$$

mert

$$t = \tan\left(\frac{x}{2}\right) \Leftrightarrow x = g(t) = 2 \arctan(t) \Rightarrow g'(t) = \frac{2}{1+t^2}$$

ha

$$x = 2 \arctan(t) \in [0, \pi]$$

$$\arctan(t) \in \left[0, \frac{\pi}{2}\right]$$

$$t \in [0, +\infty)$$

igy a feladatnál

$$\int_0^\pi \frac{1}{a + \cos(x)} dx \neq \int_0^{+\infty} \frac{1}{a + \frac{1-t^2}{1+t^2}} \cdot \frac{2}{1+t^2} dt$$

nincs ilyen szabály

helyette használhatnánk improrpius integrált és akkor sem mukodne, szóval vesszük Reimann integralként és vesszük és akkor már mukodni fog a helyettesítési szabály

$$\int_0^\pi \frac{1}{a + \cos(x)} dx = \lim_{u \rightarrow \pi-0} \int_0^u \frac{1}{a + \cos(x)} dx = \int_0^u \frac{1}{a + \cos(x)} dx = \int_0^{\tan(\frac{u}{2})} \frac{1}{a + \frac{1-t^2}{1+t^2}} \cdot \frac{2}{1+t^2} dt$$

mert

$$x = 2 \arctan(t) \in [0, u],$$

$$\arctan(t) \in \left[0, \frac{u}{2}\right],$$

$$t \in \left[\tan(0), \tan\left(\frac{u}{2}\right)\right]$$

$$\begin{aligned} &= \int_0^{\tan(\frac{u}{2})} \underbrace{\frac{2}{a(1+t^2) + (1-t^2)}}_{\frac{2}{(a+1)+(a-1)t^2}} dt = \frac{2}{a+1} \int_0^{\tan(\frac{u}{2})} \frac{1}{1 + \left(\sqrt{\frac{a-1}{a+1}} \cdot t\right)^2} dt = \frac{2}{a+1} \cdot \left[\frac{\arctan\left(\sqrt{\frac{a-1}{a+1}} \cdot t\right)}{\sqrt{\frac{a-1}{a+1}}} \right]_{t=0}^{\tan(\frac{u}{2})} = \\ &= \frac{2}{\sqrt{a^2-1}} \cdot \arctan\left(\sqrt{\frac{a-1}{a+1}} \cdot \tan\left(\frac{u}{2}\right)\right) \end{aligned}$$

tehet

$$\begin{aligned} \int_0^\pi \frac{1}{a + \cos(x)} dx &= \lim_{u \rightarrow \pi-0} \left(\frac{2}{\sqrt{a^2-1}} \cdot \arctan\left(\sqrt{\frac{a-1}{a+1}} \cdot \tan\left(\frac{u}{2}\right)\right) \right) \\ &\lim_{u \rightarrow \pi-0} \left(\underbrace{\frac{2}{\sqrt{a^2-1}} \cdot \arctan\left(\sqrt{\frac{a-1}{a+1}} \cdot \underbrace{\tan\left(\frac{u}{2}\right)}_{+\infty}\right)}_{\frac{\pi}{2}} \right) = \frac{\pi}{\sqrt{a^2-1}} \end{aligned}$$

masik megoldás: (Newton-Leibniz tételel improppius integralokra tétele)

TFH $a, b \in \overline{\mathbb{R}}, a < b$ es

- $f \in R[u, v]$ minden $a < u < v < b$
- f -nek $\exists F$ primitív függvénye (a, b) -n

Ekkor

$$\int_a^b f(x) dx \text{ improppius integral konvergens} \iff \exists F(a) := \lim_{\infty \rightarrow 0} F \wedge \exists F(b) := \lim_{b \rightarrow 0} F$$